

پازار ایرتسی - فی ۳۰ رجب شریف سنہ ۳۲۷ و فی ۳ اگستوس سنہ ۳۲۵

جمعیت علمیہ اسلامیہ نك ناشر افکاریدر

صاحب امتیاز :	سر محرر :	مدیر مسئول :
فاتح مجیز درسعاملرندن	فاتح مجیز درسعاملرندن	مشیت مکتوبی قلمی خلفاسندن معمار زاده :
شہری احمد رامز	مصطفی صبری	محمد علی

مندرجات :

لیہ معراج طاهر المولوی	لسان مسئلہ سی اسپارطہ : معلم م. ح.
تاریخ اسلام صحائفندن طاهر المولوی	ادبیات
وظیفہ انسانہ ابن الامین : محمود کمال	عجم شاہ سابق حقندہ فلورینہ لی : ناظم
توفیق و ہدایت ابن الامین : احمد توفیق	بلبلہ محمد علی
سکود مکتوبی خلیل ادیب	انتقادات مصطفی صبری

نسخہ سی ۱ غروشد

آبونہ اجرتی (پوسٹہ اجرتیلہ برار)

ممالک اجنبیہ ایچون :
۱۲,۶۰ فرانق
» ۶,۳۰

استانبول و ولایات ایچون :
برسنہ ک ۶۰ غروش
» ۳۰ الفی آلفی

درج ایدلمان اوراق اعادہ اولتغاز

قارئلر مرزہ :

اکثر مقالانہ ایات کریمہ واحادیث نبویہ درج ایدلش بولندینی نظر اعتبارہ آلنہرق رعایتسز لکدہ بولنامہ سی
رجا اولتوز .

درساعات
احمد ساقی بک مطبعہ سی

زمینی دیکشمش . ینہ کوزل یدقدرتک ابداع ایلدیک
کمال عشق بو پریده واردر . تأثر ایتہ
الهی ! شودیکنلر ایچنده احسان ایتدیکک نہایت
جاله عاشق اولیانلر نه ایله متلذذ اولورلر ؟

معمار زاده :

محمد علی

انتقادات

ردی علی مافی القول الجید من الردی

[مابعد]

حقیقہ ۴۸

ساطلب بعدالدار عنکم لتقربوا

وتسکب عینای الدموع لتجمدا

شارح (سنکیت ماقالوا) قول کریمده اولدینی کبی
سین مجرد تأکید ایچوندردیمشدر . حال بوکه قول کریم
مذکور تهدیدی متضمن بولنمشدر .

القول الجید

ابتا ایلمکه راجع ایسه [۱] طاب بعدی آتی به تعلق ایدن
شاعره حال حاضره نظرا نه فیکرده ، نه آرزوده اولدینی
جای سؤال قالمقسه برابر طاب وارزو دینان شی حد
ذاتنده استقباله تعلق ایدر . بونی ایکنجی دفعه اوله رق
استقباله آتمقده ایسه غریب بر تکرار شایه سی واردر
[۲] ائک ایچوندرکه آتی به عائد آرزولرک کندیلری
حالی وانحیق متماقلری استقبالی اولور . مثلاً ایکی سنه صکره
دای حج شریف آرزو ایتک ایکی سنه صکره اجرا
اولنه حق بر امرک شمدیدن آرزوسی قلمده حاصل اولمقدیر .
اگر آرزونک دخی اووقته تأخری لازم کلسه فی الحال
اقاده ایدیه جک هیچ بر معنی ذهنه لایح اولماش دیمکدر .
مکرکه شاعره مقصودی طلب مباعدته اغزی وارمور
اولدینی اشراب ایتک اولسون . براحتال دها وارکه
اوده زمان استقباله موضوع اولان لفظ حالده استعمال
اولنقی ونکته مجاز ایسه اجراسنه باشالانیلان شیک
فردالره تعلق ایدیلکه لایق بولسان امور شافندن
اولدینی افهام ایلمکدر . فقط بوصوکنجی توجیه شارح
علامه نک توجیهه یک مغایر دکلدیر . والحاصل سینی معنای
استقبالسندن صرف ایلمک دها مناسبدر .

۴۹ حقیقہ

« بن نائل شرف قریکز اولقی املیه سزدن فراق
و تباعدی طلب ایده جکم ودوام ملاقاتکنزله مسروریم
وبکادن فراغ و استراحتم حاصل اولقی ایچون محزون
اولوب آغلامنی آرزو ایده جکم دیمکدر . »

« شارح بومعنائی تکلف و تعسفندن خالی اولدینی
بیانیله ابطال ایدرک یتنه شوبله بر معنی ویرمشدیر : بن

[۱] ته کیم قریباً کندیسندن نقل ایدیه جک اولان مفهوم
یتده کی (طلب ایده جکم ، آرزو ایده جکم) تعبیرلریده بونی
کوستدر .

[۲] مولفک افاده سنده کی رکاکت سابقه نک منشأی ده بو
اولسه جائزدر .

زخشری امور محبوبه ویا مکروهیه داخل اولان
سین تأکید ایچون اوله بیلر دیبور . جاناندن مباعدت
طلبی ایسه نفسک نه قدر کوجلسکه یایه بیله جکی اموردن
اولدینی شهیدن آزاده در . شاعر بو آرزوده بولنورکن
ایچی فان آغلا دینقی ده ایما ایتش اولور . مؤلفک « طلب بعد
هر نه قدر غرض صحیحه که حصول قریدر مبنی ایسه ده
فی نفسه مطلوب اولدیفنه و استقباله نظر اطلب ارلنه بیله جکنه
اشارت » دن عبارت اولان توجیهه کلنجه اولابوعبارده ده
طلب بعدک مطلوب اولسی یاخود طاب اولنه بیله سی کی
بر رکاکت واردر . ثانیاً بو توجیه سینی معنای استقباله

اولیور. زمان بنی کولہ برسک دیہ آغلایورم دینلہ من چونکہ انسانلک آمال ومطالعی ایلہ مجادلہ ومعاکسہ دن محظوظ اولان زمانک آرادینی دہ اونلرک اغلاملری دیملکر. اوت، بونقطہ دہ اغلایورم تعمیری ایلہ اغلامق ایستایورم تعمیری آردسندہ فرق واردر.

مؤلفک شارح علامہ طرفندن نقل ایدوب کندیسنک ملتزمی اولمادینی ایچون صفوق کوسرتمکے جالیشدینی معنایہ کلنجہ بوکا کررہ بیت سراپا :

(اشندی ازمہ تنفرجی)

وادیسندہ بولنش اولورکے شیخ المانیندن منقولیتلہ مؤید اولان بومعنایہ هیچ بردیہجک اولمادینی ظاہررہ. مؤلفک، بوراسی قواعد فن دکلدکرکے شیخک کلامی حجت اولسون دیرکے وظیفہ حکیمیتی شیخ عبدالقاهر دن نزع ایلہ کندی ذوق سلیمنے توجہ ایتسی پک فضولیانه ومتحکمانہ اولمشدر. «شعر اکلامق ذوق مہایجہ حسن تصرف وغرابت تخیلہ عائد برشیدر» سوزیدہ غرابت تخیل اثریدر. صوکرہ.. شعر اکلامق بشقہ قواعد فن دہ باشقہ ایتسی؟ حال بوکے شعر اکلامق دن مناسبتی قطع ایتک ایستدیک قواعد فن قواعد فن بلاغتر. وبالحاصہ قواعد فن معانیدر. اولیہ فن معانی کے شمر سولہ مک فی دکلہسہ مطلقا شعر اکلامق فی اولمق لازم کلیر. صوکرہ.. بوفندہ مقتدی بہ اولان شیخ عبد القاهر ایلہ علامہ قنارانیلک ذوق سلیمنے اعتماد اولمزده مؤلفکککسہ اعتماد اولنورمنس... اودر۔ جہدہکے — بویتدہ ذکر اولسان معانی نثنی جامع بر احتیاط اولمق اوزرہ — حاشیہ شریفیہ دہ کورلمن تفصیل وتردیدہ محل یوقش !!

برده یوقاریدہ عرض ایتدیکمز وجہلہ مؤلفک ترجیح ایتدیک معنایہ بیلک ظاہری اوقدر مساعد اولمادینی کی اوصورتدہ کلام آرز چوق ہزلکارانہ

بوکونکی بد و فراقہ ومقاساۃ احزان واشواقہ آلیشقین وبوندن طولانی کوزلرمک اسالہ دموع ایتمکدہ اولسنہ راضییم چونکہ (الصبر مفتاح الفرج) فحواسنجہ بو عسکر بریسری اولہجقدر و دلائل اعجازدہ کلام شیخ عبدالقاهر دن مفہوم اولاندہ بودر دیمشدر. آنحق شارحک شیخ عبدالقاهر دن نقل ایتسی موجب رجحانی اولہماز. زبرا شعر اکلامق ذوق مہایجہ حسن تصرفہ وغرابت تخیلہ عائد برشیدر. بوراسی قواعد فن دکلدکر۔ کہ شیخک کلامی اندہ حجت اولسون»

القول الحید

زمانی اغفال ایلہ کردشنی تقلیدن عبارت اولمق اوزرہ مؤلفک ترجیح و تصویبنہ مظهر اولان معاندہ استقامت تامہ حاصل اولمق ایچون وتسکب قولی، تسمع بالمعبدی کی مؤول بالمفسدر اولہرق طاب سابق تختندہ درج و ادخال ایدلک اوزرہ بعدالدار قولنہ معطوف اعتبار ایتکے احتیاج وارکیدر. نتہکیم احتیاج مذکور مؤلفدن نقل ایلدیکمز مفہوم بیتندہ مفہمدر. حال بوکے بوربط بیتک خلاف ظاہری اولدیندہ شہبہ یوقدر. مؤلف وتسکب قولنسک ساطلب اوزرینہ عطف اولندینی یاخود برجلہ مستأنفہ حائندہ دوشونولدیکنہ کورہ دخی ترجیح والتزام ایلدیک معنای شویلہحہ : «بن اراق خانہ مک سزدن اوزاق اولسنی طلب ایدہجکم کہ یاقین اولہسکز کوزلرم دخی طومق ایچون کوز یاشلارنی دوکے کدہدر» تصویر ایلمشدرکے، بوکا کورہ بیتک حاوی اولدینی ایکی فقرہ من حیث النظم یکدیگریہ ایضمایور چونکہ برنجی فقرہ دن مقصود زماندہ ولان عکس مطالب خاصہ سندن استنادہ طرزندہ برطریق اغفال واحتیالہ سلوک ایلمک اولدینی خالدہ ایکنجی فقرہ بومقصده خادم اولہمیرق اجنبی برموقعدہ بولنش

و ظرافت و دانه ازان لازم کاید. [۱] حال بوکه ذوق ادبیری افانین کازی تشخیس خاصیتی حائر بولنانلرک تسام ایدیه جکی اوزره شعرک سیاق واسلوبی تجلید نمکینده نهی کوسترمکده درک زندن طولانی شاعرک نفسنه قارشی — سینی تا ایدیه حمل ایچون مؤلفک لزوم کوستردیکی وجهله — تهدیدیه ده متضمن عد اولنه بایار .

ما بعدی وار مصطفی صبری

— استبشار —

انسانلرک طوعری یولی طیممدرک طوعری بر دین تمین ایدر . الهک ، مخلوقندن ذی عقل قسمسنه بخش ایتدیکي نم کریمسک الک میجل و الک مقدسی دین و کتسابدر . معلومدرک خلقت آدمدن خاتم الانبیا افندمن حضرتلرینه قدر برحقوق انبیا و رسل کرام ایله برخیلی کتب منزله وارد اولمشدر . علی الانجیل کرک کتابلر و کرک پیغمبرلر یکدیگرکینک احکام و معاملاتنی نقض ایله مشدرک نزد الهیه تکمیل آرزو بیوریلان جلوه الهیه ده بوصورتله جاری اوله کیکیددر . ایشته بو تبدلات پیامبریه و دینیه نلک ختمه کلی اولوق و فقط اعظم [۱] نه کم مؤلفک طرفدار اولدینی معنایه مثال اوله رق ایراد ایلدیکي باخیزنک :

ولما لا اخترت الفرق مغالطا
واحتلت في استنار غرس و دادی
وطمعت منها في الوصال لانا
تبی الامور علی خلاف مرادی

قولک اسلوبی ایله بیت شاهدک اسلوبنه برنظر تمیز و امعان عطف اولنورسه سوزمه حق و بریلر . مؤلفک بوتمامده کی بیانیاتی بتون معاهددن مأخوذدر . یعنی صریح کوردیکي فکیده کندیکي کوزل برمه قدر . شوقدر و ارکه ادیبانک فنی برکتابی اولان مطولی تقلید ایتک — قواعد فنی استخفاف ایدیشندن ده اکلاشدینی وجهله — مزاجنه موافق دوشمده کی ایچون کتب محاضراتدن عد ایدیلیمکه لایق اولان معاهدی تقلید ایلمشدر .

موجودات الهیه نلک منقخر یکانه سی بولنلق اوزره حبیب نجیب خدا سیدنا محمد مصطفی صلی الله علیه و سلم افندمن حضرتلرینی ده ارسال ایله کندیلرینه ازال اولنان و حکم قوتی شرایع منزله مطلوبه نلک کافمنی جامع اولمقله برابر الی قیام الساعه باقی اولان قرآن عظیم الشان احسان بیورلمشدر . نور حقله منور و تغیر و تحریفدن معرا اولان بو کتاب مستطاب بوکون اوچوز کسور ملیون الامک ایادی تکریمنده هامه پیرای شرافتدر . حکم جلبلنک قدسیت و کله مخالف قالان بوکون خبی دین و مساک و مذهب سالکاری وارددر . ازجهله کتب کیرده الهیه دن اولوب عرضنه حاجت اولمدینی اوزره محرف اولان انجیل ، تورات ، زبور شریف موجودلرینسک مندرجاتنه تبعاً علمای خرسنیانیه ایله علمای اسلامیه میاننده یک جوق مناسطرات و قوعبولش و بویوله بر خبی تألیفات وجوده کتورلمشدر . بوتألیفاتک چوغی بشقه لسانده اولوب اونلرده خصوصی مباحثادن عبارت بولندیفندن کتب مذکورنک تمامی تشریح ایدر ترکیه برجهله من بولنویوردی . بودنمه بولی مکتب اعدادیسی معاملرندن معمار زاده محمد امراه افندی طرفندن کتب مذکوره دقتله تعقیب و تتبع ایدیلرک اولاحتسویاتی کاپانی تشریح و تحریر ایدلش ایدیه حقایق الهیه ، احکام قرآنییه ایله تأیید اولنمش اولان (مرآت ادیان و مذاهب) عنوانی برسساله نلک احضار و طبع و نشرینه ایشدار ایدلدیکي منظور من اولدی . کتابک طرز تحریر و ترتیبده اتخاذ اولان ساده لک هرکسک قولای آکلایه بیله جکینی تأمین ایدیسور . برسی مدید ایله امر خیره معطوف اولان بو خدمت مرغوبه شایان تقدیر و تحسیندر . بناء علیه کندایسنی نام اسلامیت حرمتنه تبریک ایدر و موفقیتانی جناب حقدن و دینرک صاحب حقیقیی اولان روحانیت پیامبردن تثنی ایلر .